

о. Михайл Пастух

МОЛИТОВНЕ Й МОНАШЕ ПОКЛИКАННЯ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ — ОСОБЛИВИЙ БОЖИЙ ДАР

*«Перш ніж я уклав тебе в утробі, я знав тебе <...>
пророком для народів я тебе призначив»*

Єремія 1: 5

*«Це той, що братів любить і молиться багато
за народ і за святе місто <...> пророк Божий»*

2 Макавеїв 15: 14

Вступ

«Добрий початок — половина справи...»

Народна мудрість

Всеблагий Господь щедро роздає Своїм створінням різні дари, покликання. Один із найбільших дарів — здатність розмовляти зі своїм Творцем і Вседержителем. Молитва як довірлива розмова людини з Господом притаманна всім розумним вільним істотам. Це — природний Божий дар. Однак, не всі його розвивають, духовно зростають на цій стежині, яка веде людину дорогою віри до глибшого пізнання Всевишнього та єднає з Самим Богом.

Митрополит Андрей Шептицький відзначався не лише багатими природними дарами, а й надприродними, зокрема особливим даром Молитви. Він — великий молільник за народ і його благодійник!

Підтвердженням цього є наповнене молитвою і жертвовною любов'ю його життя, писемні духовні твори про молитву та подвиг смиренної духовної посвяти себе Богові й людям. Завдяки дару молитви він зміг вистояти у випробуваннях і розпізнавати нові дари-покликання, зокрема внутрішній поклик до священства, повернутися до віри предків, до східного монашества.

Важливо і нам у часи страшних воєнних лихоліть вчитися в Митрополита Андрея завжди — у смутку і в радості — молитися до Господа і жертвовно понад усе любити Бога, а свій багатостраждальний народ і кожну людину любити більше, ніж себе, бо приклад його життя і повчальні слова нас заохочують до цього.

У цьому дослідженні, з Божою допомогою, маємо на меті звернути увагу на витoki молитовного служіння великого Митрополита. А саме: як і де зродилося його незвичайне покликання до молитви, як воно розвивалося, сприяло іншим покликанням і чим увінчалось. Часові рамки дослідження обмежимо двома віхами: раннім дитинством, коли зароджувалося покликання, та вступом до монастиря у Добромилі (1888), а далі лише згадаємо окремі віхи життя. Провідна думка, яку постараємося обґрунтувати, — молитва і жертвна любов, даровані Богом, розвинуті на дорозі віри Романом Андреем — запорука успіхів у всіх його починаннях та випробуваннях. Трудився ж він на славу Божу і спасіння у Христі тих, кого Господь ставив на його християнській дорозі служіння та повної посвяти себе Богові.

У перших розділах приділимо увагу джерелам та осередкам зародження і зростання християнських покликань юнака, зокрема до молитви. Звернемо увагу й на жертвність як вияв справжньої любови, адже молитва, труд і жертва — могутня духовна зброя та шлях дозрівання покликань великого Митрополита. Відтак, спробуємо немов «з висоти орлиного польоту» глянути на всю дальшу хресну дорогу, яка закінчилася у Львові на Свято-Юрській горі 1 листопада 1944 року Божого. Першість у розкритті теми матимуть слова самого Романа Андрея та вірогідних свідків, передовсім матері Софії, тому їх часто цитуватимемо.

Про потяг до молитви та зародження духовних покликань довідуємося зі спогадів його матері Софії Шептицької, яка походила з родини Фредро, («Молодість і покликання о. Романа Шептицького»), з біографій, а особливо — з його листів. Головний твір, в якому Митрополит найбільше говорить про молитву, — «Божа Мудрість». Також багато уваги присвячено темі молитви в «Пастирських посланнях» Митрополита Андрея, зокрема: До духовенства «Про молитву і церковне правило» та До духовенства і вірних «Про молитву» (1910; 1911).

1. Ранній молитовний досвід Романа на дорозі святого покликання

У побожній родині графа Івана Шептицького, сполонізованого нащадка славного роду Шептицьких, який уже не розмовляв руською (українською) мовою, але глибоко в душі ще був свідомий — «я є

русин» (Гузар, 2015: 37) та матері Софії Фредро, дочки відомого польського автора комедій Олександра Фредра, глибоко віруючої католички і високоінтелігентної талановитої шляхетної особи, 29 липня 1865 р. Б., в українському селі Прилбичі, на північний захід від Львова між Яворовом і Равою-Руською народився третій із сімох синів. При Хрещенні хлопчик отримав ім'я Роман-Марія-Александр.

Молитовне життя та ранній релігійний досвід на дорозі християнського покликання до святости Роман Андрей здобував у родині релігійних батьків (Королевський, 2014: 28–31). Від матері Роман прийняв найголовніше в житті — живу віру в Господа Бога і свідчення її любові до Ісуса Христа, що стало запорукою всіх спільних перемог. Софія з повною посвятою займалася релігійним вихованням синів, навчаючи їх, а ще більше — прикладом молитовного благочестивого і жертвовного християнського життя.

Любомир Гузар цитує слова сина Казимира, майбутнього архимандрита монахів Студійського уставу, нині блаженного Климентія, якими він звертався до матері в передмові до збірника листів «29 років життя Софії з Фредрів Шептицької, 1856–1884»: «Як львиця, боронила Ти своїх синів перед кожним моральним злом, боронила в їх житті прав Ісуса Христа, хоч би це мало бути злучене з утратою їхньої любови. Боронила Ти перед кожним моральним злом, повторюючи кожному з нас заодно, що воліла б Ти бачити нас неживими, ніж знати, що ми вбили наші душі тяжким гріхом» (Цит. за: Гузар, 2015: 38).

Змалку в серці хлопця Бог розбудив прагнення святої Любови до свого Господа, радість перебувати з Ним на молитві, засіяв бажання бути священником, а згодом — ченцем Василянського монастиря, а точніше, єромонахом.

Народна мудрість вчить: «Приятель пізнається в біді». З раннього дитинства Богом дарованим добрим ангелом-приятелем була побожна, високо духовна мати Софія. Саме вона не лише привела третього синочка на світ, але й прикладом християнського життя та мудрим повчальним словом і свідченням благочестивого життя привела своє дитя до Господа Бога, передала йому живу віру та правдиву любов до Ісуса Христа, та Його Матері — Богородиці, до святих небесних заступників. «Від неї він навчився любити Господа понад усе» (Гузар, 2015: 38). Детальніше про ці глибокі духовні пережиття матері можна довідатися з її книги спогадів і роздумів над духовним зростом сина Романа у вище згаданій монографії («Софія з Фредрів Шептицька», 1994).

Християнська мати познайомила свого маленького сина зі справжнім надійним «другом і помічником» у всіх важких справах, різних досвідах на земному шляху до Дому Отця — молитвою. Мати Митрополита сама успішно застосовувала молитву в усіх, передовсім важких ситуаціях життя. Її молитва була поєднана з жертвовною материнською любов'ю задля виховання синів у вірі та переданні їм живого досвіду молитовного життя. Вона ж навчила сина Романа любити всім серцем Ісуса, беззастережно довіряти себе і свої справи

Небесній Матері, просити заступництва святих покровителів. В одному з листів мати засвідчила про свій досвід виховання синів любов'ю, молитвою довіри до Богородиці: «Я не мала ніякої системи, не притримувалася ніяких педагогічних правил. Я любила їх і старалася пізнати яким кожний з них є. Моя єдина система виховання — це “Богородице Діво”. Ніщо інше, — лише “Богородице Діво”. Хлопець добрий, чемний, вчиться, слухає, є здоровий — “Богородице Діво”. І навпаки — хлопець зле робить лекції, непослушний, доказує, наражується на небезпечний випадок — знову “Богородице Діво”» (Цит. за: Гузар, 2015: 38).

Отже, перша школа молитви та катехетичних навчань Романа проходила в родинному домі, а вчителькою християнського життя була мати Софія. Це спільна думка біографів. Проте, зі свідчень та листів глибоко релігійної і смиренної матері Митрополита довідуємося, що вона, хоча й багато прислужилася до пробудження і зростання духовного молитовного життя сина Романа, не приписувала собі заслуг у глибокій побожності хлопчика та любові до молитви, зокрема Богородичної — Вервиці, але Божому натхненню та Небесній Матері.

Третій син навчався разом зі старшим братом Юрієм. Із спогадів Софії Шептицької довідуємося, що одного разу після звичайного уроку мати затримала його біля себе, щоби більш доступними словами повторити те, що говорила обидвом. Коротко згадавши земне життя, розпочала говорити про Страсті Христові та Розп'яття, і

малий Роман дуже схвилювався, не в силі був стримати своїх сліз, тож мати була вимушена перейти на іншу тему (Шептицька, 1994: 16; Королевський, 2014: 32). Це був також перший урок особливої молитви — розважання, побожних роздумів над подіями з історії нашого спасіння, над правдами християнської віри, останніми речами в житті людини.

Особиста молитовна школа Романа з натхнення Святого Духа розпочалася дуже рано. Як тільки хлопчик навчився писати, то мати скрізь на клаптиках паперу знаходила уривки коротеньких молитов і дитячих пояснень таїнств Великої Вервиці — своєрідних особистих розважань над згадуваними подіями з історії земного життя Ісуса Христа та Його Пречистої Матері. Про ці перші кроки молитовного досвіду дитини Королевський пише: «Він продовжував ці спонтанно розпочаті пошуки, аж поки не довідався про усі таїнства і їхнє значення. <...> Не вдалося дізнатися, де він роздобув свою першу вервицю <...> він часто молився на ній, їдучи верхи на коні разом зі своїм вчителем і своїм братом Юрієм.<...> Як заходила ніч він обкручував її довкола зап'ястя і так засинав» (Королевський, 2014: 32).

Змалку хлопець благоговійно прислужував під час Святої Літургії, очі мав опущені додолу, а руки складені до молитви; це діялося без людського навчання, за Божим натхненням. Уже у восьмирічному віці, як зауважила мати, вмів себе умертвляти, відмовляючи собі в солодошах під час обіду, творячи покуту за свої гріхи та виявляючи любов до ближнього (Королевський, 2014: 32).

Це, мабуть, перші добрі аскетичні діла, проявлені в ранньому дитинстві: піст, умертвіння, згодом будуть більшими і глибшими виявами жертвовної любови до Бога і ближніх.

Мав Роман ще одне бажання, сповнення якого з нетерпінням очікував — якнайшвидше прийняти Господа Ісуса у святім Причастю; прагнув швидше, аніж це звичайно практикувалося в римо-католицькому обряді, приступити до сповіді, щоби вперше прийняти Господа Ісуса до свого серця у Пресвятій Євхаристії. Це наступило навесні 1876 року у Львові. У листі до своєї подруги графині Островської Софія так засвідчила про особливу дію Божої благодаті в житті сина: «Якщо можна зобразити собі ангела в повнім блиску непорочности і святости приступаючого до Свого Господа — то се хлоп'я, котре Господь запалив особлившою любовю до себе <...> Бо чую, що то дитя Бог хоче мати Своім — в який спосіб не знаю...» (Твори Кир Йосифа Верховного Архієпископа і Кардинала, 1969: 206).

Софія Шептицька як смиренна мати не акцентувала щодо власних заслуг на релігійному полі, вона їх приписувала не своїм зусиллям, а Самому Богу, бо серце хлопяти «Господь запалив особлившою любовю до себе». У дев'ять років він признався матері про бажання стати священником, а в шістнадцять, уже в ширшому товаристві відважно заявив: «Якщо я стану священником, то лише уніятським». Незабаром, близькому порядному другові зізнався: «Бачу, що все-таки стану василіянином» (Королевський, 2014: 35).

Жива віра, поєднана з молитвою та любов'ю ближнього, готували Романа до нових важчих випробувань, і це допомагало зберігати душевний мир навіть при смерті любого брата Ізя (1880), з яким разом навчався в гімназії у Кракові. «Ні я не можу плакати <...> навіть радію, що вже відійшов до неба». А пізніше написав матері: «Бог Сам його тепер ще більше завершив <...> став не лише завершений, але зовсім досконалий. Був ще людиною, а тепер є непорочним духом в небі, перед лицем Бога, Бог той твір не знищив, але його викінчив, завершив; відібрав його нам, зате дав нам у небі при собі посла, янгола, який буде просити Його за нас. Відобрав Ізьові земне тіло, а дав йому безсмертність і безсмертне щастя, невже ж це недобра зміна?.. <...> я мав раніше брата, товариша, опікуна, тепер він не покинув мене, тепер я відчуваю його тут при собі, відчуваю його — мого другого янгола-Хоронителя... Він здержує мене від гріха, наворачтає до доброго, одним словом чую два рази більше, — як спершу, — що мене береже незримий дух і пильнує мене й за це я дякую Всевишньому» (Шептицька, 1994: 22). Природно, що біль втрати відчутний, але благодать віри з молитвою дають надію на вічну єдність у небі, бо це лише хвилева розлука, а любов ближнього спонукає радіти за брата, якому «там краще», та благодарити Бога. «Він щасливий, йому там краще в небі, як тут у Кракові, і краще з Богом, як з людьми» (Шептицька, 1994: 23).

Ось так кардинально по-іншому бачить і переживає факт смерті віруюча людина, яка живе з Богом і Йому довіряє: вона не нарікає, а

за все дякує Господеві. Як гласить християнська мудрість, «Хто має віру — бачить інакше, хто має надію — бачить даліше, хто має любов — бачить глибше». У світлі віри Роман у листі до матері розмірковував: «Якби Тато й Мама приїхали, ми б могли разом уже висповідатися і запричаститися, це було б добре: Юрій запричащався б з нами, але він на Горі, а ми тут, маємо цей самий хліб» (Шептицька, 1994: 23). Роман був свідком родинного життя у вірі та молитві старшого брата, а тому з такою певністю говорив про те, що бачать тільки «духовні очі серця» християнина.

Мати бачила духовне зростання сина, хоча воно було непростим. Вона міркувала, що все розбуджувалося в тому молодому серці, все разом оживало, росло, іноді боролось, але на дорозі віри й жертвовної любови Бога і ближнього. Він старався бути самим собою, йти прямою дорогою в любові до Бога і вірній Йому службі, виконувати свої обов'язки якнайкраще, згідно совісти. Дуже любив людей, наскільки міг, робив їм добро, але зло картав може надто гостро, бо ненавидів його з глибини душі. Ішов власним шляхом, з відвагою висловлював свої погляди, з відкритим серцем дотримувався своїх принципів. Був «по-Божому добрий і сильний». А мати, дивлячись «на велетенські кроки, якими ця душа прямувала дорогами добра», подумала, чи бува Господь «попереджує Своєю ласкою і відзначає, не тільки щоб був йому всеціло відданий, але щоб забрати його до Себе, як Стефця і Ізя...» (Шептицька, 1994: 24). Ці почування, «проба чи спокуса», привели до справжніх страждань, як

у сні, так і на яву. Мати, ведена святою вірою, вдавалася до наймогутнішої молитви і довіри до Господа. Вона взимку 1881 р., прибувши до Кракова, дала о. Яцковському на Службу Божу з проханням, щоби відправив її в наміренні «пожертвування Ромтуха Ісусові від мене...<...> і покуса чи сумніви розвіялися...» (Шептицька, 1994: 24).

Так поступатиме й син, коли будуть дуже складні ситуації: і то не лише особистою молитвою, але з другом Едвардом Ярошинським складуть спільну жертву та проситимуть священника відслужити Божественну Літургію «в наміренні, щоб у нашій клясі закінчилися ті погані, огидні мови й слова» (Шептицька, 1994: 25).

Діла милосердя і молитва йтимуть у парі в житті юнака, щоби виявляти любов до ближнього, особливо турбуючись про спасення душі. «Ромцьо ходив щоденно по кілька разів до бідного, недужого колеги й не лише журився, але й переймався його станом. Нарешті сказав мені: “Треба гарячо молитися, бо хлопець вмирає, а мати й сестра не погоджуються, щоби спровадити до нього священника”. Кілька днів пізніше вернувся до дому у веселому настрої, навіть зворушений. “Славити Бога, висповідався, сам зажадав священника, так щиро й такий він тепер щасливий, завтра ще раз прийде до нього священник!» На запитання матері, як це сталося, скромно відповів: “Був хтось, що намовив і спровадив священника, Богу дякувати”. І мати відповіла: “Богу дякувати”. Якось син забув вислати листа про отриману посилку. Мати запитала, чи отримав, він не оправдував

себе, але смирявся і дякував Богові й за цей досвід. “У цій маленькій події я бачу волю Божу, я приймаю від Нього біль, який я спричинив, — дякуючи Йому. Це навчить мене думати й не покладатися на свою пам’ять, ані на свої сили. Дякувати Богу”» (Шептицька, 1994: 27).

Виявом віри була і молитва вдячності, і чеснота вдячності, яка виявлялася у вдячності Богові «за все», навіть болюче й прикре досвідчення, все це також утверджувало юнака в святім покликанні, в духовному зростанні. Софія наводить приклади про прохання сина, щоби мати звертала йому увагу, відволікала своїм проханням щось зробити, коли він робить будь-що не дуже корисне, бо хотів «навчитися перемагати себе й послуху».

2. Юні роки життя та досвід молитви у випробуваннях

У вісімнадцять років (1883) після іспиту зрілості та семиденних реколекцій Роман повідомив матері: «Я вирішив. Я стану василіянином; я напишу батькові й потім піду в новіціят (початковий період навчання та випробування себе в монастирі — *М. П.*)» (Цит. за: Гузар, 215: 40). Згодом, на питання матері, чому він так вирішив, відповів, що під час восьмиденних реколекцій, а саме в час духовних розважань (*медитації*), почув виразний голос: «Ти повинен стати василіянином! Маєш бути василіянином!» (Цит. за: Гузар, 215: 40; Королевський, 201: 42).

Тут ми маємо справу з новим різновидом духовних вправ — *реколекцій* — посиленої молитви та слухання Божого Слова, духовних наук, роздумів на самоті, а при потребі, духовної розмови з

реколектантом, щоби пізнати Божу волю у своєму житті, краще серцем пізнати Господа, стан власної душі та перевірити себе у ставленні до Бога: чи не потрібно щось виправити, змінити на краще. Це — типовий для західної Римо-Католицької Церкви вид щорічних (перед важливими подіями в житті, в літургійному році: Христове Різдво, Пасха) духовних вправ. На це є спеціально виділений час і місце для перебування в молитовній тиші, на розмові з Богом. Роман проводив своє духовне усамітнення в супроводі отця Яцковського у Старому Селі в резиденції єзуїтів (Королевський, 214: 41).

У цьому особливому молитовному перебуванні з Богом Роман, мабуть, вперше отримав досвід надприродного об'явлення — ясно зрозумів, чого хоче від нього Господь, бо почув Його Слово. Для того, щоби «бути василіянином», необхідно було прийняти східний обряд, своєрідну духовність, дещо відмінну від західної.

Дорога до Василіянського монастиря, на яку наважився ступити молодий юнак, була дуже складною, і мрія про Василіянський монастир здавалася майже неможливою. Адже батько Іван (Ян) граф Шептицький виявив рішучий спротив щодо бажання сина вступити до уніятського Василіянського монастиря, вважаючи, що він не має від Бога покликання до цього служіння, а виявлене ним бажання — радше о. Яцковського, якому потрібні молоді здібні люди для розвитку зреформованого Василіянського монастиря.

Дивною була реакція графа, якщо взяти до уваги давніше волевиявлення у розмові з дружиною Софією. Чекаючи народження

першої дитини, граф Іван, зразковий християнин, як і його дружина, пророчо виявили спільне святе бажання. Королевський так пише про цю розмову подружжя: «Якщо матиму кількох синів, — промовив сам до себе, — то хотів би, щоб один із них став уніятським священиком. Я хотів би, щоб він міг стати єпископом і реформувати руське духовенство». — А я, — відповіла мати, — заборонила б йому, власне кажучи, бути священиком, не знаючи, чи він готовий бути монахом, аби впевнитися, що ним не керуватиме бажання одержати в майбутньому високий сан» (Цит. за: Королевський, 2014: 31). Хоча згодом, коли на світ прийшов третій син, обидва бажання батьків сповнилися, але тільки мати підтримувала сина на вибраній дорозі, а батько не довіряв словам Романа і довго випробовував правдивість покликання сина. У цей дуже важкий період молитва була чи не єдиним спільним другом і помічником для матері й сина в усіх досвідах. Мабуть, в глибині душі і батько страждав та творив сердечні молитовні зітхання до Бога, відомі тільки Всевишньому.

Із часом, після передчасної смерти первістка Степана у дворічному віці (1862–1864), а невдовзі другого, Юрія, у неповних сімнадцять років (18.02.1880), і для матері покликання Романа до монастиря означало «поховати живим» за мурами одного з Василянських монастирів і третього, на якого обидвоє батьків покладали великі надії, бо був особливо здібний, зростав у чеснотах, залишався тепер найстаршим із синів.

Як сталося, що вибір юного Романа, охрещеного в римо-католицькому обряді, зупинився саме на східному чині Василян, адже обидвоє батьків сповідували римо-католицьку традицію? Про «дивний в очах світу» перехід Романа Шептицького з західного римо-католицького обряду в східний греко-католицький (візантійсько-український) запитували чужі й свої. Що спонукало його до такого жертвовного кроку, адже перший мав перспективу розвитку кар'єри, вважався за «вищий», гідний графського, панського роду, а другий мав славу простолюду, русинського роду, утруднював ріст у кар'єрі? Це міг вчинити тільки Господь, це «промінчик з неба»!

Російський православний єпископ Євлогій у червні 1919 р. гостював у Митрополита і запитав його, навіщо було змінювати обряд і національність. Андрей Шептицький пояснив, що він просто намагався виправити ту помилку, яку зробили його предки. Згадував про це православний ієрарх у своїй автобіографії «Путь моей жизни». І додав: «Митрополит говорив щиро і переконливо. «Східне православ'я», «Україна», «Стародавня Русь» — ці слова для нього були <святая святих>» (Цит. за: Гузар, 2014: 43–44).

Хто і що вплинуло на молодого юнака, що він відважився на такий геройський крок самопожертви, ставши у правді перед собою, перед Господом Богом, перед своїм давнім славним родом, гідним нащадком якого він став? Звісно, впливало українське релігійне середовище, в якому зростав хлопець, старенька церковця, яку відвідував, старовинні портрети, історичні документи з родинного

архіву, книги та все інше, що свідчило про великих предків, східну візантійсько-руську культуру, а згодом, і визначні особистості Східної Церкви, яких він зустрічав при різних нагодах. Владика Любомир Гузар розмірковував і досліджував обставини, в яких перебував юний Роман, місця, де навчався, особи, з якими зустрічався (Гузар, 2014: 43–44; 46–48). Остаточо погодився з дослідником отцем Василем Лабою про те, що: «Завдяки наполегливості й особистим старанням Митрополит Андрей зумів компенсувати все те, чого не зуміли йому дати закордонні навчальні заклади, набуваючи знань про історію української та східної Церков, вивчаючи східну духовну літературу, віровчення, літургію, містицизм, східне церковне право, іконопис, чернецтво. Прагнучи церковної єдності, Митрополит Андрей наполегливо збирав духовну літературу...» (Цит. за: Гузар, 2014: 47).

Однак найважливіше — свідчення самого Романа, як він це бачив, відчував, переживав. У листі-сповіді (влітку 1884) він зазначав: «Про руську справу я з ніким ніколи не говорив, лише з Вами <...> і тільки Ви, Тату, впливали на мене своїми оповіданнями про діла наших попередників» (Шептицька, 1994: 60). А про роль участі у церковних богослужіннях від раннього дитинства та свої душевні почування в храмі Роман описав так: «...ще заки я навчився читати й писати, ще дитиною, коли я не здавав собі справи з почувань, я серцем відчув красу старої нашої ікони. Я був, відай, дуже малим хлопчиком, коли в нашій дерев'яній церкві у Прилбичах,

стоячи перед іконостасом, відчував я ту якусь непонятну емоцію, що її я нині назвав артистичною емоцією <...>

<...> Гієратичні постаті в іконостасі, на мене звернений зір Христа та Спасителя і святої Його Матері та якась містична темрява, в якій світили тільки свічки і їх відблиск на золотих тлах ікон, дим кадила, що возносився до неба разом зі звуками пісні, — все те разом складалося на якесь вражіння так глибоке, яке ледве чи коли в житті пам'ятаю. А глибоке було вражіння якраз тому, що поза тими зовнішніми проявами відчувало серце якусь таємну глибіню, що, наче промінчик, спливало на душу з-поза світа, наче з неба» (Цит. за: Гузар, 2014: 39).

Так зароджувався в душі хлоп'яти промінчик східного благочестя, моління перед іконами в храмі при запалених свічках та пахучому кадилі в час спільних багатих співом і релігійним змістом богослужінь Східної Церкви та в тихій особистій сердечній молитві.

Таким чином, спочатку Господь влив у серце хлоп'ятка бажання бути в молитовній єдності з Ісусом, відтак зродилося покликання до Христового священства, конкретизувалося в бажанні бути «уніятським священником», а згодом, дозрівало у східному монашестві василіянського єромонаха Андрея та, врешті, увінчалось архиєрейським служінням у духовному сані архиєпископа і Митрополита. А все діялося й розвивалося завдяки Божій благодаті й живій вірі, чинній в любові до ближнього, в сумлінному навчанні й щоденній праці, супроводжуваних молитвою, милостинями, постами-

зреченнями, пожертвуваними Святими Літургіями та іншими добрими ділами.

3. Молитва і жертвна любов — допомога на хресній дорозі життя

Важливо осмислити всі віхи на тернистій стежині покликання Романа до Василіянського чину та незмінних друзів: молитву з жертвною любов'ю, які супроводжували його на цій дорозі.

Уже в півторарічному віці почався його хресний шлях перенесення різних важких недугів. Спочатку захворів на холеру, а згодом перехворів віспою, скарлатиною, запаленням суглобів, легенів, тифом — аж до паралічу, який прикував його на десятки років до інвалідного візка. Молитва і жертвна любов, спочатку батьків, а згодом особиста рятуватимуть його життя.

Перші прояви жертвності проявилися у зовсім ранньому віці, коли ще хлопчиком відмовляв собі в їжі, питті, солодощах — це зовнішнє умертвіння. Згодом додасться ще важче — внутрішнє — зречення своїх бажань, душевних насолод задля чогось більшого, благородного; остаточно — для Божої слави і спасіння людських душ, зокрема, ввірених йому Господом. У всіх цих нелегких досвідах молитва була підтримкою і супутником для зростаючого Христового духовного воїна.

Звісно, згідно Христового вчення, найбільша жертвна любов проявляється не тільки у зовнішньому та внутрішньому умертвінні, а й у повній самопожертві себе аж до смерті, аж до віддання свого життя

за інших. «Ніхто не має більшої любові понад ту, коли віддає своє життя за друзів» (Йоана 15: 13). Відречення від власної волі — внутрішнє умертвіння, набагато цінніше від зовнішніх подвигів зречення, зокрема, тілесного посту, хоч і він необхідний. Одне і друге практикував Роман Андрей Шептицький.

Юнак мав велике бажання стати монахом василіянином, але не робив цього «революційним» шляхом, а смиренно, довіряючи Богові, терпеливо, довго очікував батьківського благословення на цей важливий крок у житті. Граф Іван намагався добре випробувати сина: чи це його покликання дійсно від Бога, чи від людей, які мали свої корисні цілі.

Хресний шлях Романа часто переплітався зі стражданням батьків, які дуже любили свого сина, зокрема, співпереживали на дорозі покликання до монашого стану, повернення до обряду і національної приналежності своїх предків. 1883 року, після відбутих духовних вправ, Роман отримав від Господа дороговказ — стати василіянином. Згодом повідомив про це Софії Шептицькій. Мати була римо-католичкою, для якої після Бога найдорожчою була Римська Церква. Вістка сина: «Мамо, я вирішив — стаю василіянином» — була для неї неначе ударом грому з неба. Майнула думка: «Роман іншого обряду ніж мій!» У великім занепокоєні вирішила порадитися зі своїм духівником і той її заспокоїв, розрадив, пояснюючи, що перейти від латинського обряду до східного або ж повернутися до обряду своїх предків, зовсім не означало покинути

Римську Церкву. І додав: «Ви поєдналися в Бозі, а не в обряді, і Роман ніколи не стане селянином, хіба що мучеником, а чого б ми могли бажати кращого і йому і вам?» (Королевський, 2014: 43).

Від червня 1883 року, після того, як мати отримала болючу вістку від сина, графиня не могла причащатися, мотивуючи тим, що не має сили. Наступного дня після розмови з духівником, посповідавшись, прийняла Господа до своєї душі, і попросила священника-духівника, принести Романа в жертву Христові так, як вона це зробила колись у 1881 році (Шептицька, 1994: 24). І Господь умиротворив її душу, сильний біль, пов'язаний із покликанням Романа, зник і більше вже не повертався. Залишалася тільки важка непевність: як граф Іван сприйме новину про задум Романа вступити до Василіянського чину? Напевно, це викличе взаємні страждання і синові треба бути готовим до зустрічного удару. Вважала, що на все Божа воля, однак розуміла, що треба ще зачекати з цією новиною, щоби не нашкодити. Таку пораду мати дала синові. Однак сама Софія через сильне переживання дістала гарячку з ознаками малярії чи тифу, втратила сон, апетит, сили; не полишало тривожне питання, як батькові сказати, що Бог і третього сина хоче взяти від них, як і коли про це сказати? Ці думки її не покидали і ще більше загострювати її хворобу (Королевський, 2014: 43–44).

Щоби вирішити цю ситуацію, Софія зробила перший крок у принагідній бесіді, промовивши до чоловіка: «З усього видно, що Роман захоче, певно, стати священником, і це очевидно». На це граф

тихим голосом відповів: «Що ти хочеш, якщо він справді має до цього покликання, то йому не заборониш». Отже його не лякала думка про священство сина та він міркував про простий священничий сан.

Коли хвороба ще більше загострилася, несподівано у присутності о. Яцковського вимовила фразу: «Отче, а тепер що ви думаєте про покликання Романа як василіянина?» Хоча вчора переконувала о. Генриха, що не треба ще батькові про це говорити. Священник відповів: «Я вірю, що це покликання правдиве і що року військової служби, яку Роман повинен тепер проходити, буде досить для випробування». Граф рішуче скрикнув: «Ніколи цього не буде!» (Королевський, 2014: 44–45). Так почалася важка дворічна боротьба і душевні й тілесні страждання сина і батьків, аж поки світло благодаті не освітило все. Тоді запанував мир у серцях всієї родини, бо всі підкорилися Божій волі та були Богові вдячні за той досвід, який боляче пережили. Молитва і довіра до Господа допомагала встояти і не зламатися під тягарем хреста.

Для Романа, мабуть, перше випробування стосовно зміни обряду і вступу до Василіанського монастиря прийшло в Італії, в Падуї, коли він супроводжував хвору матір у вересні 1883 року, і вони зайшли в храм св. Антонія, одного з покровителів їхньої родини, щоби бути на Святій Літургії і причаститися святих Таїнств. Мати побачила, як син підійшов до гробу і поклав голову на надгробок святого Антонія і так довго стояв непорушно. Згодом сам Роман пояснив, що відбувалося в

його душі: «Знаєте, мамо, чому я сьогодні вранці ходив сперти голову об гріб св. Антонія? Отож під час Богослуження вперше прийшло мені на думку, що я міг би не стати Василянцем і тоді перейняв мене такий страх, як іноді раніше бувало перед іспитом, коли я думав, що можу його не здати — перед тими першими іспитами, на які треба було їздити ще до Львова. Тоді я пішов сперти голову та доторкнувшись своїм молитовником “Animaе Christianae” об могильник і так всеціло я піддався Божій волі й себе та все, чого Бог хоче мене навчити молитвою і щойно тоді відразу огорнув мене спокій і я впевнився, що все буде добре, що мусить бути добре» (Шептицька, 1994: 48). Бачимо, що довірлива молитва до Бога, відданість Його святій волі та заступництво святих покровителів допомагає долати сумніви, які постають на дорозі покликання.

Річна військова служба почалася 1 жовтня, але з Божого Провидіння тривала тільки три місяці. Тут також бачимо жертвну посвяту молодого військового для Бога. Щоденно у п'ятій ранку він йшов на Святу Літургію. Це було важливим для збудування у вірі присутніх, які бачили юнака у військовій формі вдосвіта на побожній молитві у храмі. Засвідчив про це листоноша, який припав навколішки перед графинею і зворушливо промовив: «Нехай Господь Бог заплатить Пані Графині за те, що так виховала свого сина. Щоденно вранці в 5-ій годині бачу його на Службі Божій і аж душа радується, коли бачу молоду, та ще й військову людину, яка так молиться!..» (Шептицька, 1994: 50).

Син мав ще доручення від батька відвідувати також світські забави, що було для Романа тягарем. Однак, хоч як би пізно не закінчувалися гостини, раненько о п'ятій він стояв на молитві у церкві. Мати писала: «Восьмого січня вранці Роман висповідався; а в 11-ій год. перед полуднем привезли його з касарень блідого, важко хворого. Роман невдовзі втратив свідомість, в нього розвинулася шкарлятина в грізній формі, із зараженням крові й запаленням суглобів» (Шептицька, 1994: 50).

На початку 1884 року, коли смерть здавалася неминучою, син, внутрішньо складав своє життя в жертву Господеві та бажав це зробити через руки батька. Про це він говорив матері, лежачи в ліжку важко хворий. Мати була весь час при ньому. Софія згадувала: «Він часто просив, щоб я вголос молилася, а тоді, за хвилину я бачила, як він поринав у власній молитві, його лице стало ясним і осяяним щастям, він навіть не знав, що сльози текли струмочком з його очей. Раз запитав мене чи до його недуги не долучилося ще й запалення легенів, а коли я відповіла, що ні, тоді він сказав: “Шкода, бо якби я знав, що зі мною вже зовсім зле, тоді сказав би Татові, щоби мене пожертвував Богові...”» (Шептицька, 1994: 51). А стан хворого був справді важкий, так, що інколи його життя висіло на волосині. Очевидно, що, бачачи свого сина в такому стані, мати просила священника-духівника, о. Яцковського, який щоденно приходив і молився біля ліжка хворого, пожертвувати свого Ромтуха (так з любов'ю мати називала сина) Богові (Шептицька, 1994: 51).

Мати одразу повідомила батька про важкий стан здоров'я Романа, і граф Іван, не гаючи часу, вдосвіта, о 5-ій годині прибув, але, довідавшись про складність ситуації, зразу з двірця подався до храму на Службу Божу. Це теж свідчить про його небуденну побожність і сильну віру в Божу допомогу. І мати біля ліжка хворого, і батько в сусідній кімнаті страждали й молилася за одужання сина. Недужий просив матір молитися вголос і сам долучався як міг до спільної молитви. Софія, як звичайно, вголос молилася до Богородиці. Цього разу в присутності чоловіка Богородичною молитвою «Під Твою милість» і батько також повторяв тремтячим голосом слова спільної молитви. Врешті, Роман заснув. Всеблагий Господь зберіг батькам сина (Шептицька, 1994: 51).

Лікарі були одностайні в тому, що Романові неможливо продовжувати військову службу. Батько і тут підозрював єзуїтські інтриги, але погодився. Син душевно був виснажений до краю, і, здавалося йому, «коли теперішній стан довше потриває, тоді вже не стане сил для дальших студій» (Шептицька, 1994: 53–54).

Участь у Святій Літургії і гаряча сердечна молитва до Господа Ісуса Христа, з цілковитим відданням себе Його святій волі давали душам батьків і сина трохи заспокоєння, водночас — надзвичайне пережиття близькості Бога, Його любови та запевнення вислухати молитви. Це пережила охоплена в молитві та екстазі Софія під час Святої Літургії в День св. Трійці на храмовому празнику в Брухналі. Також у день св. Трійці рівно через чотири роки все сповнилося, і

батько з миром у серці віддавав Господу Богу на службу у Добромильській обителі оо. Василян найбільший свій скарб — сина Романа (Шептицька, 1994: 54–55). Але це сталося після важких і болісних випробувань — хрестів.

Перебуваючи з мамою в Криниці у серпні 1883 р. Б., Роман написав батькові надзвичайно зворушливого розлогого і щирого листа-сповідь (Шептицька, 1994: 57–61). Батько повірив у правдивість Романового покликання, але ще мовчав. Згодом приїхав і бажав особисто розмовляти з сином, запросивши на прогулянку в Криницькому лісі. А мати в той час із сином Олесем, ставши навколішки, спільно молилися. «Після двох годин вони вернулися, оба спокійні, веселі, обидва інші, як перед тим були» (Шептицька, 1994: 61).

Батько не заборонив йти за покликанням, але, щоби мати чисту совість, зобов'язав сина закінчити університетські студії з написанням докторату з права. А також вважав, що син мусить брати участь у світських розвагах упродовж чотирьох років, перш ніж вступити до монастиря. Граф Іван все-таки ще надіявся, що покликання виявиться ілюзією.

Обидва сини, Роман і Олесь, восени 1884 року від'їхали до Вроцлава задля навчання в університеті. Тут Роман успішно склав іспит віри, був зразковим католиком, хоча середовище було несприятливим.

Виявом особливої любови й вдячності сина до матері був лист із Кракова, під час навчання в університеті. Хоча Роман не міг прийти на іменини, на свято св. Софії, однак, духовно єднався та закликав матір від імени всіх синів до жертвовності: «Я хотів би, щоби Ви почули нашу духовну приявність біля себе <...> могли сердечно подякувати Всевишньому за все й могли би того дня пожертвувати Богу нас усіх, пожертвувати всю Вашу довголітню працю над нашим вихованням, всі важкі переживання, хрести, турботи, страждання» (Шептицька, 1994: 65).

Насправді юнак під час навчання в університеті дуже страждав, інколи з болю гірко ридав, але жертвовно підкорився волі батька, немов Христос в Оливному саду, а порятунком була віра й надія на Боже милосердя. Після року навчання, знову зі сльозами молив батька відпустити до монастиря, не закінчуючи студій; був на межі розпачу, але підчинявся його волі. Врешті, прийняв все як свій хрест і за все болюче, що переживав, дякував Богові (Шептицька, 1994: 68–71).

Влітку 1885 року, приїхавши з Бресляву (Вроцлава), був дуже змарнілий з причини моральної журби. Знову просив хоча би перевестися в один з німецьких університетів, щоби прискорити навчання, та дарма. Тато не відступив, а син в розпачі вийшов до іншої кімнати і, впавши головою на ліжку, голосно зарідав... Мати в молитві довірила сина Богові та принесла йому розгорнутий молитовник, сказавши: «прочитай це» й вийшла. Молитва врятувала Романа, який упокорився перед батьком і навколішки перепросив:

«Вибач мені Батьку, зроблю все, чого бажаєш!» Обидва в обіймах і сльозах себе перепрошували. Граф Іван «повірив у покликання сина, яке аж так сильно проявлялося». Але студії Роман повинен був продовжити, а мати знову занедужала: наступив нервовий параліч обох ніг і це каліцтво тривало 10 місяців. Хрест Романа був спільний з батьками (Шептицька, 1994: 72–73).

Великим смутком, терпінням-хрестом для Романа були також страждання матері та батька через нього. А тому бажав весь тягар приймати на себе і, хоч як важко було йому чекати на дозвіл батька, він старався навіть після хвильового розпачу все-таки погодитися на умови батька. Визнавав свідомість боргу вдячності батькам і старався їм дарувати радість у листах, а також словами і жестами виявляв синівську любов, покірність, послух та молитовну підтримку в часи важких випробувань. Писав із Кракова: «Жалко мені було покидати Вас, але Бог добрий, отож відважно йдім уперед, бо все мусить піти добре. <...> Будьте ж Мамочко зовсім спокійні про нас. Відваги — моя Дорога Мамо, — й більш надії на Божу поміч. Завжди пам'ятайте, що від Нього походять хрести, які спадають на Вас, а вони, не є вічні... проминуть...» (Шептицька, 1994: 76). Роман молився і за матір, і за своїх братів, коли вони мали випробування: «Також Стасеві я хотів би додати відваги в терпінні й віри в Божу поміч» (Шептицька, 1994: 76).

А в іншому листі так підтримував матір: «Оце власне після хвилевих страждань Бог посилає нам найбільше ласки, благословить нас і підносить нас до Себе. Пригадую, що я читав десь, що

християни завжди знаходять потіху. Отже подумайте, що ми християни й ми хочемо бути добрими християнами, тому не сміємо ні на хвилину втрачати надії, отож коли Господь посилає нам хрест, який видається нам понад наші сили важкий, так із другого боку Бог нагороджує нас такими великими дарами, які мають більшу вартість, ніж наші найтяжчі, а все таки проминаючі страждання». Студент просив материнської молитви і за себе: «Моліться за мене, моя Дорога Мамо, щоб я міг виконувати всі мої обов'язки, іноді це так тяжко буває» (Шептицька, 1994: 84).

Після того, як батько переконався в покликанні сина до монашого життя у василіянському монастирі, то сам почав готувати Романа до майбутнього служіння, «щоби винагородити синові за час проби, яку він сам наклав на нього для його власного добра й хотів вивінувати його чим тільки міг», тому запропонував йому подорожі, які мали би розширити його кругозір, а також зустрічі з визначними особистостями, які повинні були його духовно збагатити й бути корисними і йому, і Чинові. Коли Роман налаштував себе на систематичне навчання, прийшли випробування. Треба було переривати студії з різних причин. Передовсім через три подорожі, які запропонував батько: двічі до Риму (1886, 1888) та до України і Росії (1887) (Шептицька, 1994: 91; Гузар, 2015: 48).

Перша подорож до Риму мала ознайомити його з містом, багатим на історичні пам'ятки та визначні особи, була весною і тривала близько місяця. Навіть неповний перелік духовних осіб, з

якими зустрічався Роман у Римі, промовляє сам за себе: кардинали Чацький, Ледоховський, Масая; монсіньйор Кретоні, духовні отці Павліцький, Старов'єйський, Залеський та інші.

Роман служив Папі під час Літургії та отримав благословення зі словами: «Optimam partem elegant, quae non auferetur a te» («Ти вибрав найкращу частину, яку не відніметься тобі») (Шептицька, 1994: 82). Юнак також мріяв попросити Вселенського архиєрея: «за Вашими молитвами допоможіть мені вступити до Василіян». Під час навчання в університеті та упродовж поїздки до Риму студент готувався особистою молитвою за просвітлення розуму, радився зі своїм духовним отцем, щоби в усьому сповнити Божу волю (Шептицька, 1994: 78).

Знаковим для Романа був 1887 р. Б., бо багато ласк отримав від Бога. Весною, потрапила йому до рук книжечка о. Маріяна Моравського Т. І. під назвою «Про почитання Серця Христового». Там він прочитав, що однією зі святих, які особливо звеличували Христове серце, була свята Катерина зі Сієни. Вперше почувши це ім'я, Роман пережив щось на зразок «любоби з першого погляду». Ця свята стала йому «дорожчою ніж рідна сестра», з якою він ніколи не розлучався. Ця сестра стала для нього даром неба, його духовною опікункою, неначе видимим ангелом-охоронцем, що завжди була біля нього й завжди допомагала йому. Мати свідчить: «Не пам'ятаю вже тепер тих тисячних доказів, які він розказував мені про її опіку, цієї “дорогої Сестри”, та знаю, що за його спонукою, ми всі обрали її

нашою патронкою. Згодом прочитав її життєпис (народилася в Сієні, у 18-му році вступила до монастиря, згодом жила тільки святим Причастям, була стигматизована, мала об'явлення, відзначалася палкою любов'ю до Спасителя, особливою пошаною до Христового намісника, прожила 33 роки), і з ще більшою довірою передав їй справу свого покликання, а також єдності Сходу з Апостольським Престолом, щоби «вона стала Христовим намісником на Сході». Було чимало доказів опіки цієї святої, а один з них графиня Шептицька описала. Після гострої дискусії «про жидівську справу», де Роман проявив себе надто запальним, повернувшись до кімнати, зачинив двері. Тоді юнак почув слово «покора», що впало наче грім і зрозумів: «це був голос святої Катерини й знаю теж, що це була відповідь на все, про що я того вечора говорив» (Шептицька, 1994: 92).

Батько сам запропонував Романові поїхати на декілька тижнів до Хирова й Добромиля, щоби побути на свіжому повітрі, а ще сказав: «Нехай приглянеться зблизька Василянам й їхнім правилам, тепер уже пора». Граф Шептицький також дозволив синові далі мати духовний зв'язок із о. Яцковським, який був на час випробувань перерваний. Спілкування з добрим давнім духівником і доброзичлива атмосфера в Хирові й монастирі в Добромилі наповнювали душу Романа миром і радістю: «Я такий спокійний і так мені добре, що за це я спеціально дякую Господеві» (Шептицька, 1994: 93).

Жертовна любов до Господа Бога, сповнення Його святої волі були єдиною метою усіх старань і страждань юного подвижника.

19 серпня 1887 р. Б. писав: «Будьте спокійні, моя Дорога Мамо; виконувати завжди Божу волю й тільки Його волю — оце моє завдання і бажання.

Не бійтеся, що мені може бути дорожча моя ідея, тобто Василяни, ніж Божа воля». А з Добромиля 21 червня написав: «<...> Ось я вже в Добромилі й чуюся такий щасливий, такий спокійний, що не можу навіть сумніватися, що тут є моє властиве місце» (Шептицька, 1994: 94). Згодом, 25 серпня зізнавався у листі до матері: «...я насолоджуюся тут відпочинком і спокоєм, про який дотепер я не мав найменшого поняття і про який я не мріяв. Тут усі дуже добрі для мене і Господь Бог пригортає мене до Себе чимраз більше й більше. Всі клопоти цього світа зникли для мене; тепер я бачу тільки Господа Бога й шлях, який провадить до Нього. Ніщо мене не турбує, ніщо не хвилює і хоча тут падає дощ і віють вітри, то небо моєї душі ясне і світле» (Шептицька, 1994: 95).

Між першою (1886) і другою (1888) поїздками до Італії була ще подорож на східні терени у 1887 р. Б. У другій половині жовтня батько вислав сина в подорож до Росії, до якої входила і східна Галичина, і Київщина. Подорож почалася з Поділля, де Роман мав чимало знайомих. Мати писала: «Ці краї притягали його до себе потребою ширення апостольського духа. Він багато молився за них і остаточно в надії за їх навернення та визволення від схизми постановив пожертвувати своє життя».

Софія записала ще таке зізнання сина: «Я знаю докладно, що мене чекає — поляки вважатимуть мене за українця, а українці будуть мене трактувати як поляка, та дарма! Господь Бог кличе, треба йти!» (Шептицька, 1994: 95). І мати продовжувала спогади про сина: «<...> страждав більше від других з приводу братовбивчої боротьби одних проти других. Та найбільше боліли його безперервні щоденні страсті Ісуса Христа в святотатських відступниках. Його боліла племінна незгода в краю, та йому залежало не так на поєднанню їх, як радше на здобутті для Христової Церкви народів невірних чи невіруючих, аж до індійців і японців» (Шептицька, 1994: 95). Ось так Бог і Його Царство на землі та спасіння всіх народів були провідними християнськими стараннями, але початок примирення і духовно-національного відродження майбутній Митрополит Андрей бачив у рідному народі русинів-українців та у примиренні між народами, з яких він походив — українським і польським. За ці навернення і взаємне прощення він бажатиме принести себе Богові в цілопальну жертву і неодноразово проситиме це в Господа Бога через посередництво Його слуг, благословення на мученицьку смерть. Божа воля, як виявилось згодом, була в тому, щоби стати жертвою в усіх святих прагненнях цього апостола єдності і примирення з Богом і між народами, стало все його страдницьке і подвижницьке життя, увесь довготривалий життєвий хресний шлях аж до передсмертних останніх мук і скорбот.

Віхами утвердження і зростання на цій духовній дорозі самопосвяти були ті люди і події, які Боже Провидіння передбачливо поставило на його життєвій дорозі зростання в молитві й жертовній любові до свого рідного християнського, православного за вірою українського народу, до якого він повертався з польського середовища, та за примирення і єдність між усіма християнами, зокрема католиками і православними в одній Христовій Церкві, веденій Святим Духом і очолюваній Христовим намісником на землі, Вселенським архиєреєм — Першим Верховним архиєпископом — Папою Римським. Підтримкою, однодумцями і заохоченням прямувати обраним шляхом, серед інших, виявилися такі постаті, в часі побуту в Україні й Росії: старший досвідчений римо-католик, пан з Поділля Фелікс Собанський. «Старець і юнак Христової віри зустрінулися зі собою і побачили, що вони оба Христові» (Шептицька, 1994: 98).

Однодумцями, яких зустрів у Києві, були дещо старші від Романа, але молоді духом й відважні: граф Юрій Шембек, уродженець Устя на Поділлі, майбутній римо-католицький полоцький єпископ; професор Володимир Антонович, який повернувся від ополяченого шляхтича до свого давнього українського роду, прийняв православну віру і почав йому служити як український дуже освічений історик (він із собою привів гостя до гуртка української громади в Києві, вони ходили на її засідання, відвідували музей Духовної Академії, там вели розмови на тему ікон з тогочасним

кустосом, а пізнішим відомим істориком української літератури Миколою Петровим). А ще побував Роман у Києво-Печерській Лаврі, в інших монастирях, історичних місцях.

Перед від'їздом до Москви 9 листопада 1887 року Роман писав матері: «Київ зробив на мені гарне враження; там застав я багато поляків, з якими познайомився і деякі зпоміж них дуже мені сподобалися.

Щодо мене, будьте зовсім спокійні; в Москві є теж поляки, з якими я познайомлюся, тож ніде не буду почуватися осамітненим. Я купив тут декілька книжок. Між іншим я познайомився з проф. Антоновичем, дуже вченим істориком і дуже цікавою людиною» (Шептицька, 1994: 98–99, 151; Новак, 2023: 216–219).

Враження від Москви були в Романа дещо іншими, ніж від Києва: «Релігія сперта в них на формах, більш холодна, ніж у Києві, співи — які радше нагадують громовицю в день бурі, ніж пташиний спів у гарний літній день» (Шептицька, 1994: 100). Він відвідав різні культурні, історичні та релігійні місця, зустрів чимало цікавих осіб, не тільки з польського середовища, зокрема професорів Гераського, Брідішена, отця Врублевського — «людину великого духа, яка добре знає світ», Марка Кропивницького — «письменника і дуже цікаву людину», а найцікавіша особистість — релігійний російський філософ — Володимир Соловйов — «це отой, задля якого я залишився тут <...> людина, про яку ще перед двома роками говорилося так багато! в душі католицької Росії. <...> варто було

подорожувати аж до Москви, щоби бодай познайомитися з ним» (Шептицька, 1994: 99–100).

Роман регулярно відвідував щоденні Літургії й молився. Усюди «Ангелом Хоронителем» і помічницею в подорожах та зустрічах була св. Покровителька з Сієни: «Свята Катерина мені допомагає, я відчуваю її близько себе, нехай вона охороняє та потішає Вас також <...> Запросить її, щоб вона разом із Вами вислухала Службу Божу, я певний, що вона це зробить» (Шептицька, 1994: 100).

Пізньої осені Роман щасливо повернувся до Польщі, спочатку до Варшави, а 1. XII. вже планував бути в Кракові, бо 10 грудня мав складати іспит в університеті, де ще продовжував навчатися.

Найцікавіша й остання з трьох, подарованих батьком подорожей була друга поїздка до Риму, запланована на цілу зиму. Мати Софія мала би також поїхати до Риму, взявши з собою найменшого сина Леося (Лева) та близького хлопця Стефанського. Романа батько вислав наперед, уже 02.01.1888 р. Б. на святкування 50-літнього ювілею священства Папи Лева XIII і канонізації декількох святих.

Остання подорож була надзвичайно багатою на різний досвід перебування в історичних місцях та на зустрічі з відомими людьми. Ще перед приїздом матері Роман вирішив деякий час духовно усамітнитися на молитві й роздумах про своє покликання через перебування високо в горах, у славному монастирі бенедиктинців Монте Кассіно. Саме тут кандидат до Василянського монастиря пережив найважче випробування на дорозі вибору обряду монашого

чину. Софія засвідчила це з розповідей свого сина: «Це була страшна хвилина, хоч вона тривала ледве декілька хвилин. Під час молитви заволоділо мною нараз таке глибоке пізнання-візія, такої могутності й величності латинської Церкви, її краси й духовних скарбів, що мені здавалося, що я не можу від неї відірватися і поза нею не можу служити Богові. І все зачало хитатися й валитися в мені. Тоді я вчинив совершенну постанову повної присвяти Господеві, цілковитого прийняття Його пресвятої волі й знову — все пішло — як блискавка, після блискавично наступили по собі неначе три удари грому, а тоді я відзискав повну свідомість і зрозуміння, що Бог хоче мати мене серед Василіян, а після тієї свідомости вернувся повний, досконалий спокій...» (Шептицька, 1994: 108).

Боже Провидіння попередніми випробуваннями гартувало юнака до цього найважчого. Повернувшись до Риму, Роман розповів свій досвід кардиналові Ледоховському, який впевнено відповів, що в цій події-видінні він виразно бачить підтвердження правильности вибору покликання. Переповівши все, що трапилося, Роман признався матері: «Але якщо це було би сталося перед чотирма роками, тоді хто знає, чи витримав би отсю пробу й не став би Венедиктином...» (Шептицька, 1994: 108).

Великою радістю для сина був приїзд до Риму матері Софії, якій він хотів особливо виявити вдячність за все, що вона перенесла через його випробування на дорозі покликання. «Я щасливий понад усяку міру з приводу приїзду Мами! Вже третій день Ви тут, а я аж досі не

встиг подякувати Татові за оте щастя, що його маю від нього!» Подібно і Софія засвідчила: «Прекрасне й чарівне було це наше римське життя — ми почувалися там наче паломники або артисти, а все-таки засідали при власному домашньому вогнищі. В годині пів до сьомої рано ми були на Службі Божій і ніколи не занедбали тих Господніх посіщень. <...> Не можна собі уявити кращого провідника по Римі від Романа, він знав музеї, знав церкви, знав палати, їхніх мешканців та їх історію; його ентузіазм для архитворів мистецтва переходив і на нас...» (Шептицька, 1994: 111).

Окремою сторінкою вписувалися зустрічі з визначними людьми, яких знав Роман, а вони запрошували його в гості, до спільної трапези, на аудієнції. Особливо охочі були виявити гостинність, коли довідувалися, що до сина приїхала мати. На одну з аудієнцій мати і син спізналися, і це спричинило сумні й болючі пережиття.

8 березня о 17.30 Роман і мати Софія були запрошені на аудієнцію до кардинала Чацького. Через велику втому матері вирішили відкласти відвідини на інший день. Однак саме того дня пополудні кардинал несподівано відійшов до Господа. Вістку про смерть отримали щойно 10 березня, в день похорону покійного, після вислуханої Служби Божої. Участь у похороні, останнє прощання з близькою серцю особою, залишило болючий спомин у душах обидвох. Однак світлих радісних пережиттів було багато більше.

У Римі під час двох подорожей Роман зустрічався з багатьма визначними духовними людьми. Один раз прислуговував на Святій

Літургії і двічі був на аудієнції з Папою Левом XIII. Понтифік благословив і підтримав його у добрих намірах, заохотив йти обраною дорогою монашого покликання, додавши: «Василіяни мають перед собою велике майбутнє в Церкві!» А на завершення родинної аудієнції, на якій була також мати Софія, брат Лев і ще Стефанський, кандидат до духовного стану, графиня засвідчила святішому Отцеві: «Ваша Святосте, — він готовий пролити свою кров, як мученик, якщо Бог забажав би цього — ради Його святої справи, а я заявляю тут перед Вами, що я вповні посвячую його на Боже діло й бажаю того самого, що й він». Насамкінець Роман попросив благословення для Василіян. На прощання, взявши Романа за руку, Папа сказав зі зворушенням: «А Вас усіх благословлю ще раз, зокрема для Вашого покликання передаю Вам моє спеціальне благословення!» (Шептицька, 1994: 116–117). Аудієнція була призначена поза часом, «це було щось із ласки Провидіння <...> І я <...> дякую за це Господеві!» (Шептицька, 1994: 118).

Бог немов би переплітає страждання з хвилинами надзвичайних потіх. У Римі Роман пережив мить болючого і тривожного випробування в монастирі Монте Кассіно, але згодом отримав передчуття наземної радості й щастя з усією родиною, вже однодумців. Тут здійснилася ще одна заповітна мрія юнака, щоби до Риму приїхав батько, який також в душі страждав за сина. Господь подарував у важкий і скорботний передпасхальний час страсного тижня спочатку зустріч із братом Казимиром, який прибув з

паломниками з Польщі, «а пополудні з'явився батько з Олесем». Усе це були надзвичайні Божі дарунки. «Господь дозволив нам у Своїй доброті, провести ці останні Великодні свята зовсім інакше, як усі попередні, найбільше величаво й то в Своїй власній столиці. Лише один наш син Станіслав не був разом із нами, він не міг приїхати з приводу коротких ферій із військової Академії. <...> Ще й другою ласкою Бог поблагословив ці свята, як зрештою завжди позказував нам шлях Своїми благословеннями дороговказом, щоби ми не забували, що Він веде нас до Себе, дарма що не раз і по твердій, земній груді.

Тим разом — це була розмова з батьком, може перша, в якій вони оба досконало пізнали себе й взаємно зрозуміли» (Шептицька, 1994: 118). Звернувшись до батька, син весело сказав: «Маю надію, що сьогодні я вже востаннє одягнув фрак». Душевна розмова, при горючій ватрі, затягнулася на всю ніч. Роман виявив сподівання, що «будемо гуртуватися — об'єднані в Господі, — й відчуватимемо, що Він посеред нас». На другий день батько зі сльозами в очах казав: «Перший це раз я проглянув наскрізь його душу й зрозумів, яким є його покликання. Ніколи не зможу Богові подякувати найбільш сердечно за цю розмову... бо якщо ми могли би тому хлопцеві дарувати й цілий світ, то це не вдоволило би його, бо чого іншого він бажає» (Шептицька, 1994: 118).

Було ще чимало «ясних, веселих, щасливих днів», зокрема ще чотири загальні аудієнції святішого Отця з паломниками, різні

Богослужіння, «веселі й повні чару прогулянки» <...>, але вже під час останніх днів відчувалося, що тепер — це вже початок кінця, що то вже останні хвилини, які проводимо разом з Романом, який є ще одним із нас». — І мати продовжувала зворушливо, з письменницьким хистом описувати останні події перед від'їздом сина Романа до монастиря. Для більш автентичного пережиття досвіду, як смуток і радість ідуть в парі, та як віра й молитва дають силу в мирі все пережити, будемо описувати далші події, переважно, словами живих свідків.

«Почалися довгі, зворушливіші від звичайних прощань із приятелями й знайомими. <...> 22 квітня ми виїхали з Риму <...> Щойно у Відні я усвідомила собі, що то не я одна відчуваю початок кінця, що не тільки я одна числю дні, а може вже й години... Я відчула то у виразі лица Романа, в його голосі <...>

Нехай світ не каже, у своєму безглузді, що до монастиря йдуть ті, що не вміють любити, а бояться страждань; Нехай не каже також, що кому Бог дає ласку покликання до Своєї служби, вже тим самим звільняє його від терпінь. Нехай ніхто не говорить: “Щасливий”, бо люди не розуміють ні того щастя, ні якою ціною його здобувається. Господь напевно кликав Ромця і він напевно з повною вірою й радістю йшов за цим голосом і покликанням, але все таки — починаючи від Риму, аж до хвилини, коли переступив поріг Добромильської обителі, лише страждання виповнювали його душу.

Ми приїхали до Кракова 27 квітня, а в декілька днів, згодом Роман вернувся <...> Я поклала руку на його рамені й сказала: “ходи на вечерю”, а коли він не відповідав і не переставав укладати книжки, я додала: “Ох, Ромульку, як страшно тяжко!”

Він був схилений, тепер випрямився, підніс угору бліде лице, що висловлювало біль, а його очі зайшли слізми та сказав: “Я тепер уже ніщо не поможу Мамі, бо сам ледве стою на ногах”. Цей вираз, що я побачила тоді на тому дорогому лиці, коли Роман переживав може найгостріший перелім у своєму серці, я побачила згодом ще один раз, коли він — під час своєї першої Служби Божої, цілий осяяний Божим Духом, задивлений у Божественне Тіло й Кров Господню, що перший раз спочиває в його руках, коли він причащав нас та говорив: “Оце Агнець Господень”. Дивлячися на Христову жертву, те саме страждання відбилося тепер на його лиці, коли він складав жертву зі себе самого — як я це зауважила» (Шептицька, 1994: 119).

Студент Роман три тижні готувався до успішного захисту докторату; замкнувся в келії монастиря оо. Ісусівців, виділивши лише для любої матусі один день св. Софії.

Перебуваючи разом з мамою останні дні в Кракові, зробивши візити до знайомих і близьких, вони спільно відвідували їх і зворушливо прощалися, а принагідно разом із матусею подорожуючи, згадували все своє хресне минуле життя у світлі величної жертви Христа. Виконавши волю батька до кінця, вистоявши з Божою

допомогою всі випробування, Роман повернувся до Прилбич «з докторським дипломом у бляшаній пушці».

Ми застали в Прилбичах батька, Левчика... Роман цілими годинами перебував у своїй кімнаті, порядкуючи листи, книжки й особисті речі. Найдорожчій матері передав улюблений молитовник «*Animae Christianae*» з написом о. Яцковського, Мощехранильниця, подарована Романом матері ще в Римі, поповнена більшими чи меншими срібними медаліками, які він сам добирав і доповнював ще в Римі. Суттєво збагатилася мощаниця частинкою Господнього Хреста, яку як безцінний дарунок матері син носив при собі впродовж п'яти років, а «тепер уже краще нехай у Вас залишиться». Мати продовжує оповідати, що над срібним хрестом із тою найсвятішою пам'яткою Роман примістив частинку з могили Богоматері. Була мощениця збагачена декількома мощами (св. Франциска з Асизу, св. Антонія з Падуї, св. Бонавентури, св. Катерини зі Сієни, св. Тереси) на зворотньому боці медальйона священномученика Йосафата, а у великому медальйоні знаходилися основники монаших Чинів, а саме: св. Василій Великий, Венедикт, Домінік, Франциск Серафік, Вінкентій з Павльо, Ігнатій Льойоля, Франциск з Павльо, Каміль з Лелі та Петро від Хреста. А нижче в одному медальйоні патрони батьків і померлих синів: Іван Кантій, Софія, Степан, Юрій, а вгорі віночком довкруги: Роман, Олександр, Станислав, Казимир й Лев.

За день до того, як покинути рідний дім і вступити до новіціату, Роман написав молитву за свою родину, а в день свого від'їзду вранці

приніс її матері та вложив до мощехранильниці в каплиці-усипальниці.

«Ісусе Христе, стаю разом із Твоєю Матір'ю, разом зі св. Йосифом і св. Катериною з Сієни, нашими Покровителями, і передаю Тобі в опіку цілу мою родину.

Допоможи їй, Господи, розростися широко й у всіх поколіннях служити Тобі вірно. Дай їй батьків, щоби вони явно й відважно визнавали Твою святу Віру й жили в дусі Твоїх законів. Нехай за неї гинуть, як св. Йосафат, а як Катерина зі Сієни на Заході, так вони на Сході борються за визнання Твого Намісника.

Зволь, о Господи, покликати з нашої родини священиків, апостолів, мучеників, святих. Не нам, Господи, не нам, але Твоєму імені дай хвалу в нас і через нас, як даєш хвалу імені Твоєму в законах і через закон.

Твоїм законом вчини нашу родину, покликуючи в кожному поколінні кількох її членів до служби Твоїх Престолів.

Дай їй духа любови, яку приказав синам Василя, — духа убожества, якого визнававцем був улюблений Тобою св. Франциск, — духа покори й послуху, яким служили Тобі сини Ігнатія, — духа милосердя, якого зразок Ти дав нам у св. Вінкентії.

Прийми, Господи, й вислухай отсю молитву, зложену на руки Твоїх Святих, а наших Покровителів. Амінь.

Роман Шептицький, с. Прилбичі, 28 травня 1888 року»
(Шептицька, 1994: 123).

Прикладом і словом мати Софія вчила сина все робити з Богом: і розпочинати, і завершувати всі важливі справи, навчання, подорожі, чи приймати рішення...«Ми приклякнули перед мощехранильницею, що висіла над клячником — батько, Ромцьо, Леось і я, а також давня бона Куїловська й майже вихований у нас економ Моліцький. Як стільки, стільки разів у сумних і радісних хвилинах, перед кожним виїздом до шкіл наших дітей і перед кожною подорожжю, без найменшого плачу, ані дрижання голосу, поволі, голосно я відмовила молитву: “Під Твою милість” і ”Царю Небесний”. Відтак мовчки ми всі поцілували його, ніхто не сказав ні слова й від цієї хвилини, аж до того моменту коли ми переїздили браму, а я ще раз голосно перехрестилася, то все таки в сінях і перед домом довкруги повозки зійшлися всі домашні; Роман кожному з них подав на прощання руку й кожний поцілував її. Саме тоді в Брухналі дзвонили на вечірню, коні іржали, пташки співали» (Шептицька, 1994: 124). У неділю Зіслання Святого Духа, молодий Шептицький у товаристві батьків вирушив з рідного села до Василянського монастиря у с. Добромилі.

Мати стверджувала, дивлячись на всі історичні події, які сталися в їхньому спільному житті, що «Сам Бог хотів, щоби Роман виїхав з родинного села <...> Коли буде голоситися св. Євангеліє словами: “Ідіть і навчайте всі народи, хрестячи їх в Ім’я Отця, і Сина й Святого Духа, Амінь”» (Шептицька, 1994: 123–124).

Спільною молитвою «домашньої церкви» завершився життєвий шлях молодого доктора права у рідному домі, в с. Прилбичі,

28 травня 1888 р. Б., а відкрився наступий у Василіянському монастирі. Перед монастирем у Добромилі Софія поклала свою руку на руку Романа. «Мама вірно витримала аж до кінця», він схилився низько аж до руки, що була сплетена з його рукою й поцілував її (Шептицька, 1994: 125).

Роман гостинно та з любов'ю був прийнятий монашою братією, а батьки, бачачи його осяяне радісне обличчя, поглянувши на себе, у своїх серцях благодарили Бога за його щастя. А коли син, уже з монастирської келії, рукою прощався зі своїми батьками, повозка виїхала у браму під вежею і батько монаха Романа зупинив коней і промовив: «тут каплиця, — вступім». Далі Софія так пише про цю подію : «І ми висіли <...> він підійшов до престола, впав навколішки перед Найсвятішими Тайнами, чолом ударив об землю і довго молився... Відтак ми їхали мовчки, раз тільки батько сказав: “як після похоронів, але така була Божа воля й йому там добре...”». З цією думкою погодилася і дружина графа, яка також відчувала болючу рану в серці, однак розуміла: «це було неминуче, щоби така хвилина настала, рана раною, кожна має свій день горячки, а пізніше загоюється». Уже вдома, на другий день, Софія застала батька, як він читав молитовку Ромця, а сльози текли по його обличчю. Граф промовив: «Ні, ні, — то не сльози жалю, а скоріше це сльози радості, що таким Господь дав нам його й таким покликав для Своєї служби, а ми либонь не заслужили на це, хіба ти це випросила в Бога своїми молитвами...» (Шептицька, 1994: 125).

Свої зворушливі поетичні роздуми над рішенням улюбленого сина, як вияв послуху Божій волі, об'явленої в часі щирої сердечної молитви, залишила і мати Софія, яка дуже тяжко пережила жертвну самопосвяту сина: «А там... у тиші монастирських мурів, під покровом Найсвятішої Діви, беручи на свідоцтво проявлену йому Божу волю, провідника своєї душі, який був свідком його чистої молодости, моє хлоп'я молиться перед Господом і питається: «Господи, чого бажаєш, щоб я вчинив?» А Господь відповідає йому в душі — тим голосом без слів, якого людське вухо не чує, але серце розуміє: “Покинеш батька й матір, братів і свій дім, покинеш обряд, який виховав тебе для Мене й який ти від дитинства полюбив, покинеш звичаї, які вросли у твоє серце і підеш до нового життя, до чужих людей, може нерадих... та візьмеш Мій Хрест на свої рамена та зазнаєш посуджень, підозрінь у тому, що для тебе найсвятіше і від Мене передане... зазнаєш може й людської погорди... твої найближчі будуть здвигати раменами й називати тебе шаленим, а мати над тобою плакати буде і в її плачу покинеш її, але підеш, бо Я тебе кличу й служитимеш Мені аж до смерті, може навіть мученичої...”» (Шептицька, 1994: 12).

У глибоко побожній родині Шептицьких завдяки живій вірі й щирим молитвам батьків і дітей Божа благодать привела до перемоги добра над злом, благодаті над гріхом, смиренного послуху над гордовитим бунтом, остаточно, святої Божої волі, об'явленої у Христі, над сліпою самолюбною людською волею. І сльози смутку й розчарувань обернулися на радісні сльози Надії у Господі Ісусі.

4. Подальші віхи на дорозі жертвовного життя

Нова сторінка на цій хресній дорозі новоприбулого кандидата до монастиря Романа — це вже монаші обов'язки та нелегкі випробування, зокрема нова смертельна загроза та довготривале лікування (1891–1892) від переохолодження та ослаблення організму (Королевський, 2014: 62–63).

А згодом — і священничі свячення (03.09.1892), урочиста перша Свята Літургія в рідних Прилбичах, попереджена дуже успішними трьохденними місійними науками та постом на хлібі й воді всіх односельців. Потім будуть ще різні випробування на шляху до святости — головного покликання християнина. І коли здавалося, що мета — весь час перебувати поза світом, «у келії на молитві» — вже досягнута, прийде новий етап хресної дороги за Ісусом — архиєрейське пастирське служіння, спочатку (1899), як єпископа Станіслава (нині Івано-Франківськ), а незабаром (1901) у Львові, як архиєпископа і Митрополита Галицького... Та це тільки новий початок на довгому, понад 40-літньому, повному посвяти й самозречення шляху служіння доброго пастиря, передусім, для своїх вірних та люблячого духовного батька всього русько-українського народу, а також невтомного слуги-помічника й захисника для інших сусідніх народів, яких прагнутиме, щирою любов'ю і жертвним служінням привести до живої віри в Ісуса Христа, розп'ятого і Воскреслого, а через Нього — до Дому, Єдиного для всіх, Небесного Отця.

Великий Митрополит в євангельській вірі й смиренній мудрості принесе себе в цілопальну жертву з любови до Господа Ісуса та з Христом за свій християнський поділений український народ, за примирення християн і за всіх, за кого помер Спаситель світу. Він робитиме все, щоби, по всеблагій Божій волі, «усі люди спаслися і прийшли до розуміння істини», щоби незабаром «був один Пастир і одне стадо», чого так бажає наш Небесний Отець і за що, й далі, молиться і жертвується Його Син у Святім Дусі через Обручницю Церкву.

Завершення

А кінець справу вершить!

Народна мудрість

Від початку і до останку життєвого шляху Роман Андрей ішов за Ісусом Христом хресною дорогою самозречення, умертвінь і щирої розмови з Богом в різних, часто драматичних, ситуаціях життя — дорогою молитви.

Початкове умертвіння від солодоців, з любови до Бога і ближніх у дитинному віці, зросло через повне зречення з вигідного графського життя, з кар'єри у світському житті та повернення до православної віри своїх предків у східному візантійсько-українському обряді в лоні Католицької Церкви, до цілковитого усамітнення від світу, щоби «перебувати в келії на молитві» та до повної посвяти себе Господу Богу, Його Церкві, українському, й всім народам.

Роман Андрей залишив чи змінив свій римо-католицький обряд не для того, щоби залишити Христову Католицьку Церкву, але, з Божою допомогою, привести до неї східні християнські народи, передовсім, народ своїх предків русинів-українців.

Юнак усе полишив, що мав у світі: дім, батьків, друзів, рідних та близьких серцю людей, улюблені заняття, щоби цілковито посвятити себе Ісусові Христові, а відтак, принести з себе цілопальну жертву за тих, хто ввірені йому як пастиреві Христового стада (свідчив про це у Посланнях як єпископ Станіславівський, згодом — архиєпископ і митрополит Галицький, що бажав віддати своє життя за свою духовну паству). Був готовий віддати себе в жертву Богові — віддаючи себе в руки ворогам Христової Церкви і рідного українського народу, в жертву за святу віру, за навернення і єдність християн та примирення між українським і польським народами. Три роки (1914–1917) був царським в'язнем, двічі просив Папу благословити його на мучеництво (1923, 1941). Врешті, з волі Божої, смиренно прийняв хрест-параліч як довготривалу жертву і ніс його аж до смерти, а останні дні життя — передсмертну недугу і душевну боротьбу, правдоподібно, пожертвував Господу Богу, як надолуження — *субституцію* за гріхи свого народу, бо просив дати йому прочитати твір Едмона Ростана «Сірано де Бержерак», в якому така жертва спокути за іншу особу описувалася (Королевський, 2014: 441–442).

Роман Андрей Шептицький у мовчазній жертві, сердечній молитві та кількаденному передсмертному пості завершив свій

земний шлях-подвиг як невтомний молільник за народ і його пророк. У молитовній передсмертній тиші, яку порушило коротке пророче батьківське слово «про Божий суд і величезну Божу ласку» (Королевський, 2014: 443), духовний воїн Ісуса Христа у мирі відійшов до свого Царя Бога і Спасителя, якому вірно і жертовно служив увесь свій вік. Він міг би повторити за апостолом Павлом: «Я боровся доброю борнею, скінчив біг — віру зберіг. Тепер же приготований мені вінок справедливости, що його дасть мені того дня Господь, справедливий Суддя; та не лише мені, але всім тим, що з любов'ю чекали на його появу» (2 Тимотея 4: 7–8).

Народна мудрість вчить: «*Verba docent, exempla trahunt*». Наш праведний Митрополит і словами навчав, і прикладом життя заохочував усіх, хто був йому Богом ввірений, чи кого Господь ставив на життєвій християнській дорозі, довіряти Богові своє життя і різні виклики, відважно йти за Христом, Його слухати. Як і він сам слухав Божі слова, «зберігав у серці», бо полюбив Господа Ісуса зі всіх сил і понад усе земне, а свою жертовну любов засвідчив вірністю євангельським істинам та покірному підкоренню Божій волі, яку він старався пізнати у щирій молитві, через Боже Слово, науку святої Христової Церкви, через свідомий і добровільний послух своїм наставникам. Роман Андрей спочатку був слухняним сином, зокрема покірно прийняв важкі й довготривалі випробування правдивости свого покликання до Василіянського монастиря з боку батька, а згодом слухався слів і настанов духовних наставників (духовного

отця, настоятелів монастиря, Папи Римського). Не нарікав у стражданні і не проклинав ворогів, покійно прийняв несправедливий присуд російського царя та ув'язнення за правдиве свідчення про відмінність між справжнім «Божим православ'ям», яке є в Христовій Католицькій Церкві, та іншим — «казьонним» в російській імперії. Його слова і сьогодні навчають Божої Христової спасенної науки, яку він сповідував; бажав її правдивість, яка виявляється в жертовній любові ближнього, свідчити щоденною, негаласливою, «муравлиною працею» та посвятою себе Господу Богу, святій Христовій Церкві, рідному українському народові та всім людям доброї волі з усіх народів, найперше, покритим, самотнім, вдовам, сиротам, переслідуваним за правду, за віру, за свободу слова й совісти. Митрополит як люблячий батько дбав про освіту, виховання і духовно-інтелектуальний зріст у вірі й любові, національно-культурний, економічний розвиток усього народу, зокрема талановитих дітей, молоді, та щоби все творилося в євангельському християнському дусі. Особливо дбав духовний пастир про духовенство й монашество та про справу єдності всіх християн, якій присвятив усе своє життя.

А тепер слово за нами, його нащадками, кого будемо слухати, чого навчатися, за ким іти, кого наслідувати.

Триєдиному Господу Слава навіки!

«Ісус Христос учора й сьогодні — той самий навіки» (Євреїв 13: 8). Як колись, так і тепер Він кличе за собою бідних і багатих,

4* Митрополит Андрей Шептицький і його епоха: ціннісні та державотвірні духовні орієнтири

невчених і вчених, малих і великих — людей доброї волі, бо за всіх віддав Своє боголюдське життя, щоби просвітити нас євангельським словом істини, навчити жити в любові Бога і ближнього та прикладом жертвовного служіння у Любові потягнути за Собою, бо безмежно любить кожного з нас; як Він полюбив свого майбутнього великого пастиря, молільника за народ, великого Митрополита, велику праведну Людину, якою він став через те, що почув слово Христової Благовісти, прийняв і зберіг його у серці та щирою вірою й витривалою щоденною працею втілював у життя, яке стало новим буттям дитини Божої, здатної любити аж до смерті.

Ісус Христос любить і тебе, дорогий читачу, і мене грішного. Господь любить усіх людей, Він стукає до наших сердець і чекає на особисту добровільну відповідь: «так» або «ні». Діва Марія, апостоли, безліч християн і, зокрема, мале хлоп'ятко Роман Марія Александр Шептицький сказали Господу Ісусу — «так!», і пішли за Словом, наслідували Його приклад. Усі вони мали нелегке життя, але духовно багаті, дійсно щасливе-блаженне, гідне Людини — дитини Божої, учня і друга самого Христа Бога, Царя Слави, Спасителя кожної людини, яка увіривала та відважилася піти за Господом, куди Він поведе, бо відчула та прийняла ту єдину Любов, здатну духовно відродити і перемінити людське серце та все єство, ошчасливити кожну людину, яка приходить на світ, принести довготривалий сердечний мир, злагоду в родині, між людьми і народами та «братолюбіє» між усіма дітьми Великого Бога — Отця, і Сина, і Святого Духа.

Господи Ісусе Христе, покiрно благаємо Тебе, прослав славою святих Твого вiрного слугу, Митрополита Андрея Шептицького. Він упродовж свого праведного життя, повного терпiнь i досвiдiв, був добрим пастирем свого стада i великим подвижником церковної єдності.

А через його прославу й заступництво пошли i всьому нашому народовi великий дар єдності i свободи, а нам, що просимо, — дар небесної мудрости, братньої любови та святої молитви, зродженої живою євангельською вiрою i непохитною довірою до Тебе, Всеблагий Господи. Амінь.

Пресвята Тройце, Боже наш, слава Тобі в усіх Твоїх святих!

ЛІТЕРАТУРА

Біблія. Святе Письмо Старого та Нового Завіту / пер. І. Хоменка. Рим: Вид-во оо. Василіян, 2005, 1475 с.

Гузар Л. Андрей Шептицький Митрополит Галицький (1901–1944) провісник екуменізму. Львів: ДНУ імені Івана Франка, 2015. 496 с.

Королевський К. Митрополит Андрей Шептицький (1865–1944) / пер. з фр. Я. Кравець. Львів: Свічадо, 2014. 512 с.

Сліпий Й. Про молодечий вік нашого Митрополита. *Твори Кир Йосифа Верховного Архисупскопа i Кардинала*. Т. 2. Рим, 1969. С. 197–219.

Шептицька С. Молодість i покликання о. Романа Шептицького. Львів: Свічадо, 1994. 155 с.